

Grażyna Zarzycka
(Uniwersytet Łódzki,
e-mail: g.zarzycka@neostrada.pl)

**GLOTTODYDAKTYKA POLONISTYCZNA
W PROCESIE ROZWOJU.
ROZWAŻANIA NA MARGINESIE
MONOGRAFII WŁADYSŁAWA T. MIODUNKI**

1. WSTĘP

Rozwój glottodydaktyki polonistycznej (wymiennie będziemy ją określać jako GP), definiowanej zarówno jako nauczanie języka polskiego jako obcego i drugiego (JPJO/2), jak też dyscyplina naukowa badająca ów proces uczenia się i nauczania – można dziś mierzyć, dokonując jej oglądu z różnych punktów widzenia. O krzepnięciu GP jako dziedziny praktycznej świadczą m.in.: zwiększająca się liczba studentów zagranicznych w Polsce¹ i liczba kształcących ich ośrodków,² rosnący rynek podręczników oraz coraz większe zainteresowanie młodych Polaków zdobyciem dyplomu umożliwiającego nauczanie języka polskiego jako obcego i drugiego (JPJO) w kraju lub za granicą. Zainteresowanie to powoduje rozkwit glottodydaktycznych specjalizacji zawodowych, studiów kierunkowych i podyplomowych w coraz większej liczbie polskich uczelni. Krajowi specjaliści³ coraz częściej przenoszą polonistyczną myśl glottodydaktyczną poza granice Polski, umożliwiając – podczas zamiejscowych studiów podyplomowych i szkoleń – zdobycie uprawnień zawodowych Polakom (rzadziej cudzoziemcom) mieszkającym za granicą. Zdarza się, że osoby pracujące w szkołach polskich za granicą, które są zainteresowane podniesieniem kwalifikacji nauczycielskich, mogą to zro-

¹ Według danych z *Rocznika Statystycznego Rzeczypospolitej Polskiej* [2016, 361] liczba cudzoziemców w szkołach wyższych w Polsce zwiększyła się od roku akademickiego 2005/2006 do roku 2015/2016 ponadpięciokrotnie; z 10 092 (z czego 3723 (36,9%) deklarowało polskie pochodzenie) do 57 119, z czego 7 576 (13,3%) deklaruje polskie pochodzenie; aż 30 589 (53,5%) stanowią studenci z Ukrainy. W stosunku do roku 2014/2015 liczba studentów zagranicznych w Polsce w roku 2015/2016 zwiększyła się o 10 tys. Według raportu „Perspektyw” w roku 2015/2016 cudzoziemcy stanowili ok. 4,1% ogółu studentów, a 8–10 lat temu zaledwie 0,6%.

² Dziś nauczanie JPJO odbywa się, z różną intensywnością, w każdej niemal polskiej uczelni.

³ Szczególnie specjaliści z UJ, UŚ, UMCS, KUL, UW, UW_r, UŁ.

bić na kursach organizowanych w Polsce zleczanych przez mieszczące się poza Polską agencje lub instytucje edukacyjne.⁴

Glottodydaktyka polonistyczna zajmuje również znaczące miejsce w przestrzeni polskiej polityki językowej [por. Dąbrowska, Miodunka, Pawłowski 2012]. Prowadzone od 2004 r. egzaminy certyfikacyjne zyskały na popularności, a tym samym na wartości, w 2012 roku, kiedy stały się dla wielu cudzoziemców warunkiem uzyskania polskiego obywatelstwa, stając się tym samym tzw. egzaminami wysokiej stawki. Z kolei tworzący je specjaliści uzyskali – za sprawą udziału w tym ważnym środowiskowym projekcie – poczucie wspólnoty i związanej z nią dumy [Przechodzka 2016]. W 2016 r. nastąpiło otwarcie, zarządzanego dotąd centralnie, systemu państwowych egzaminów certyfikacyjnych z JPJO, co spowodowało powstanie ponad dwudziestu, jak dotąd, krajowych i zagranicznych ośrodków uprawnionych do przeprowadzania egzaminów.⁵ Znani polscy językoznawcy związani z glottodydaktyką polonistyczną zasiadają w Radzie Języka Polskiego⁶ i biorą udział w różnorodnych pracach jej Zespołów, przyczyniając się tym samym do upowszechniania osiągnięć glottodydaktycznych.

Rosnący prestiż naukowy glottodydaktyki polonistycznej jest rezultatem wysiłków grupy krajowych i zagranicznych badaczy, którzy w ostatnich kilkunastu latach tworzyli prace naukowe o tematyce glottodydaktycznej bądź byli promotorami takich prac. Seminaria glottodydaktyczne – magisterskie i doktorskie – przyciągają młodych badaczy, których głos staje się coraz bardziej znaczący, również dzięki opiekunom naukowym starającym się publikować najbardziej wartościowe prace swoich wychowanków oraz umożliwiać im udział w konferencjach glottodydaktycznych, inicjowanych już nie tylko przez Stowarzyszenie „Bristol” Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury i Języka Polskiego w Kraju i za Granicą. Coraz silniej zaznacza się obecność glottodydaktyki polonistycznej na realizowanych cyklicznie Kongresach Polonistów Zagranicznych i na łamach czasopism, nie tylko tych powołanych z myślą o reprezentowaniu tej konkretnej dziedziny,⁷ ale także w tak uznanych czasopismach językoznawczych jak „Poradnik Językowy”.⁸

⁴ Np. Szkoła Kultury i Języka Polskiego UW r organizuje na zlecenie Saksońskiej Agencji Oświatowej kursy dla nauczycieli języka polskiego z Niemiec [zob. Cieński 2014, 14].

⁵ O ewoluowaniu systemu certyfikacji i znaczeniu tego projektu rozwoju pisałam w: Zarzycka 2016a; zob. też: *Ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o języku polskim oraz ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych*, dziennikustaw.gov.pl/du/2015/1132/1

⁶ Są to profesorowie: Anna Dąbrowska, Stanisław Dubisz, Władysław T. Miodunka, Tadeusz Zgółka.

⁷ „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców”, „Kwartalnik Polonicum”, „Postscriptum Polonistyczne”.

⁸ Prace związane z badaniami dotyczącymi języka polskiego poza granicami kraju i JPJO zostały przedstawione w tematycznych zeszytach „Poradnika Językowego” w 2015 (zeszyt 8.) i 2016 r. (zeszyt 2.).

O rosnącym znaczeniu danej dyscypliny naukowej świadczą z pewnością prace o charakterze metadyskursywnym, w których autorzy dokonują porównań i bilansów oraz snują prognozy – na podstawie określonych przesłanek i danych – na temat kierunków rozwoju danej dziedziny. Jedną z nich – monografia Władysława T. Miodunki *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy* [Miodunka 2016], która pojawiła się niedawno na rynku wydawniczym, jest najobszerniejszym podsumowaniem ponad sześćdziesięciu lat rozwoju glottodydaktyki polonistycznej. Poniżej przedstawię jej najważniejsze tezy; z niektórymi z nich przeprowadzę dyskusję.

2. GLOTTODYDAKTYKA POLONISTYCZNA 1952–2015 OCZAMI W.T. MIODUNKI

Od końca lat 70. XX wieku Władysław T. Miodunka – niemal od czterech dekad – stoi w centrum kluczowych działań, które doprowadziły glottodydaktykę polonistyczną w miejsce, w którym znajduje się obecnie. Dla przypomnienia – od 1978 roku kierował ośrodkiem Uniwersytetu Jagiellońskiego, zajmującym się kształceniem cudzoziemców i Polonii (dziś ośrodek ten nosi nazwę Centrum Języka i Kultury Polskiej w Świecie i stanowi część Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego), jak też pierwszą w Polsce jednostką naukową, która postawiła sobie za cel polonistyczne badania glottodydaktyczne – był to Zakład Językoznawstwa Stosowanego do Nauczania Języka Polskiego jako Obcego (obecnie zasłużona dla rozwoju glottodydaktyki polonistycznej Katedra Języka Polskiego jako Obcego, działająca w strukturze Wydziału Polonistyki UJ).⁹ Był m.in. jednym z założycieli Stowarzyszenia „Bristol” Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego i pierwszym prezesem jego Zarządu (1997–2001), pomysłodawcą egzaminów certyfikatowych z języka polskiego jako obcego i pierwszym przewodniczącym Państwowej Komisji Poświadczania Znajomości Języka Polskiego jako Obcego (2003–2014), jest przewodniczącym Zespołu Języka Polskiego poza Granicami Kraju Rady Języka Polskiego (od 2012).

⁹ Rozwój nauczania JPJO w krajowych ośrodkach uniwersyteckich został przedstawiony m.in. w następujących pracach monograficznych: Miodunka, Rokicki (red.) 1999; Gębał 2014; Gałyga 2015 (o nauczaniu JPJO w UJ); Wielkiewicz 2008; Zarzycka, Rudziński (red.) 2010, cz. I. (o nauczaniu JPJO w UŁ); Rohozińska, Skura, Piasecka (red.) 2006 (o nauczaniu JPJO w „Polonicum” UW); Dąbrowska, Dobesz (red.) 2014 (o nauczaniu JPJO na UW); Mazur, Dunin-Dudkowska, Małycka, Sobstyl (red.) 2011 (o nauczaniu JPJO w UMCS). Nauczaniu języka polskiego poza granicami kraju poświęconych zostało kilka tomów specjalnych wydawanego na UŚ czasopisma „Postscriptum Polonistycznego”; temat ten jest stale obecny na konferencjach naukowych Stowarzyszenia „Bristol” oraz na Kongresach Polonistów Zagranicznych.

Władysław T. Miodunka – autor dziesiątek prac naukowych z zakresu glottodydaktyki, redaktor ważnych serii wydawniczych z zakresu metodyki nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego (JPJO/2),¹⁰ *spiritus movens* tak wielu działań integrujących środowisko glottodydaktyków polonistycznych – jest więc osobą w wyjątkowy sposób uprawnioną do czynienia bilansów, jak też do przewidywania przyszłości dziedziny, którą tworzył i z którą jest do dziś mocno związany.

Autor pracy *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy*, przygotowując to kompendium myśli glottodydaktycznej, musiał się zmierzyć z kilkoma problemami. Pierwszym z nich była konieczność wyłuskania z bogatego dorobku badaczy tworzących GP prac ważnych – tych, które rzeczywiście obrazują kierunki rozwoju opisywanej dziedziny i jej stan aktualny, kolejnym – przyjęcie formuły opisu i oceny tych dokonań, co wiązało się z wcześniejszym przyjęciem określonego modelu glottodydaktyki i GP, ale także z lansowaną przez autora teorią innowacji. Ważne było także ustanowienie powiązań GP z innymi dyscyplinami naukowymi, szczególnie z dydaktyką polszczyzny jako języka ojczystego, z glottodydaktyką języków obcych innych niż polski czy z językoznawstwem stosowanym. Lektura monografii świadczy także o tym, że ważnym zamysłem autora było uporządkowanie i uaktualnienie terminologii glottodydaktycznej i utrwalenie określonej wizji periodyzacji rozwoju glottodydaktyki polonistycznej. Choć dokonywana przez W.T. Miodunkę ocena dokonań GP jest na ogół wysoka, autor nie pomija spraw trudnych – prowadzi polemikę z autorami omawianych prac, a w końcowym rozdziale monografii, w którym przedstawia perspektywy rozwoju glottodydaktyki polonistycznej, wypowiada się nie tylko na temat mocnych, ale też słabych stron glottodydaktyki polonistycznej. Wymienione tu problemy i zamysły odkrywa zwykle sam autor, który prowadzi na kartach książki żywy dyskurs z omawianymi koncepcjami, polemiki z innymi badaczami, jak też z samym sobą, konsekwentnie budując określone obrazy glottodydaktyki polonistycznej.

Monografia W.T. Miodunki liczy 412 stron, składa się ze *Wstępu*, 6 rozdziałów, *Bibliografii* liczącej niemal 500 prac, streszczeń w języ-

¹⁰ Pierwszą z nich była, wydawana przez UJ w latach 80. i 90. zeszłego stulecia, „Biblioteka Pomocy Dydaktycznych do Nauczania Obcokrajowców Języka i Kultury Polskiej” (zwana, ze względu na kolor okładek, zieloną serią), po niej wydawana w pierwszej dekadzie XXI stulecia przez Universitas „Metodyka Nauczania Języka Polskiego jako Obcego”, a od 2011 roku seria prac naukowych „Glottodydaktyka” publikowana w „Bibliotece LingVariów” na Wydziale Polonistyki UJ. Jeśli pierwsza z serii miała charakter lokalny, kolejna zdobyła dużą popularność wśród uczących w różnych ośrodkach krajowych i zagranicznych, przyczyniając się niewątpliwie do profesjonalizacji nauczania JPJO. W trzeciej serii, inaczej niż w dwóch poprzednich, wydawane są wyłącznie monografie naukowe, co – zdaniem piszącej te słowa – świadczy o zwrocie naukowym, który nastąpił w glottodydaktyce polonistycznej w ostatnich latach.

kach angielskim, niemieckim, francuskim i rosyjskim oraz *Indeksu osobowego*. Jej treść obejmuje różnorodne zagadnienia zawarte w ścieżkach tematycznych wyodrębnionych powyżej.

2.1. Ustanowione przez autora cele monografii

W.T. Miodunka, określając w rozdziale 1. cele swojego opracowania, mówi o odczuwanej przez niego potrzebie szczegółowej refleksji nad rozwojem dydaktyki nauczania JPJO, a w szczególności intencji „pokazania, kiedy i dlaczego termin *metodyka nauczania JPJO* został zdominowany przez termin *glottodydaktyka polonistyczna*” [Miodunka 2016, 21]. Kolejnym założonym celem było „dokonanie oceny całego dorobku glottodydaktyki polonistycznej oraz wytyczenie kierunków jej rozwoju w przyszłości” [tamże, s. 22]. Swoją monografię autor chce widzieć jako

nowe kompendium wiedzy o stanie glottodydaktyki polonistycznej, [które] ma szansę uświadomić odbiorcom aktualny stan badań naukowych i opracowań dydaktycznych, a przez to – przyspieszyć badania i opracowania nowych zagadnień, stać się istotnym bodźcem przyszłego jej rozwoju [tamże, s. 23].

W.T. Miodunka widzi rozważania podjęte w monografii jako kontynuację prac metadydaktycznych różnych, choć niezbyt wielu, autorów.¹¹ Często przywoływanym w monografii teoretykiem jest Jan Lewandowski, który w publikacjach z lat 80. XX wieku [por. Lewandowski 1980; 1985] przedstawił stan metodyki w zakresie nauczania języka polskiego jako obcego do połowy lat 80. zeszłego stulecia. Kolejnym jest Przemysław E. Gębał, twórca znanego współczesnego modelu glottodydaktyki; autor ten w wielu pracach publikowanych w ostatnich kilkunastu latach [np. Gębał 2013; 2014] dokonywał podsumowań dokonań glottodydaktyków polonistycznych i zestawiał je z osiągnięciami glottodydaktyków innych języków.

W omawianej monografii W.T. Miodunka skupia się na ocenie dokonań w obrębie ostatniego pięćdziesięciolecia, które uważa za najbardziej znaczący okres w 500-letnim rozwoju GP, „gdyż w tym okresie do praktycznego nauczania polszczyzny dodano refleksję naukową, dodano badania naukowe, w tym – badania porównawcze” [Miodunka 2016, 24–25]. Można więc sądzić, że to właśnie ów zwrot naukowy, który obserwujemy w GP,¹² stał się jedną z bezpośrednich przyczyn, które skłoniły autora do uchwycenia, z użyciem współczesnych naukowych narzędzi analizy, sposobów jej ewoluowania i jej współczesnej kondycji.

¹¹ Autor starał się nie pominąć żadnej pracy opublikowanej w ostatnim pięćdziesięcioleciu, której tematem był status GP, jej zadania, formy i kierunki rozwoju czy relacje z innymi dyscyplinami.

¹² Por. przypis 10.

2.2. Definiowanie glottodydaktyki polonistycznej, jej status i subdziedziny

W rozdziale 1.9. monografii W.T. Miodunka definiuje glottodydaktykę polonistyczną jako „dziedzinę nauk humanistycznych zajmująca się badaniem procesu nauczania i uczenia się polszczyzny jako języka obcego i drugiego” [tamże, s. 54]. Autor uważa GP za glottodydaktykę szczegółową, jedną z części glottodydaktyki ogólnej, zajmującej się procesami nauczania i uczenia się języków obcych. Wyróżnia następujące subdyscypliny GP: metodykę nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego, pedeutologię polonistyczną (skupiającą się na kształceniu i problemach nauczycieli), akwizycję języka polskiego jako obcego i drugiego, polonistyczne językoznawstwo dydaktyczne, preparację i ewaluację materiałów glottodydaktycznych, nauczanie i uczenie się języka polskiego jako obcego i drugiego wspomagane komputerowo, sytuację polonistyki i nauczania języka polskiego jako obcego w poszczególnych krajach i regionach świata, politykę językową w zakresie promocji i nauczania polszczyzny w świecie, historię nauczania języka polskiego jako obcego i drugiego oraz glottodydaktykę porównawczą [tamże]. Wyodrębniając subdziedziny GP, W.T. Miodunka wykorzystał znane modele glottodydaktyki (układy glottodydaktyczne) W. Pfeiffera [2001, 27–28] i P. Gębala [2013, 32–37] i uzupełnił je o elementy związane z sytuacją JPJO/2.¹³

Twórcy modeli glottodydaktycznych tworzyli swoje układy glottodydaktyczne m.in. po to, by ukazać glottodydaktykę jako dyscyplinę autonomiczną, mającą własny przedmiot badań i własne cele. W.T. Miodunka zgadza się ze współczesnymi teoretykami (oprócz wymienionych wyżej także m.in. z M. Dakowską [2014] czy W. Wilczyńską i A. Michońską-Stadnik [2010]), że glottodydaktyka jest dziś dyscypliną autonomiczną. Jednocześnie jednak twierdzi, że

podobnie jak glottodydaktyka ogólna glottodydaktyka polonistyczna jest nauką interdyscyplinarną, wykorzystującą dorobek takich nauk, jak: nauki o komunikacji (szczególnie dorobek komunikacji międzykulturowej), językoznawstwo, socjolingwistyka, psychologia społeczna, pedagogika i dydaktyka ogólna, nauki o poznawaniu (nauki kognitywne i psycholingwistyka [Miodunka 2016, 54–55].

Sądzę, że podejście autora jest słuszne – trudno bowiem wyobrazić sobie współczesny układ glottodydaktyczny zamknięty na oddziaływanie koncepcji płynących z tych (i jeszcze innych, niewymienionych przez

¹³ Termin: *uczenie się / nauczanie języka polskiego jako drugiego* (JPJ2) odnoszony jest przez W.T. Miodunkę przede wszystkim do sytuacji dzieci i młodzieży uczących się w szkołach polonijnych oraz do uczenia się (przyswajania) polszczyzny przez cudzoziemców w sytuacji dłuższego pobytu w Polsce; autor szeroko rozwija temat w rozdziale 4.6.1. monografii.

autora) dyscyplin. Autor uważa, że rzeczywisty rozwój glottodydaktyki polonistycznej nastąpił w ostatnich 20 latach; dyscyplina zajmująca się procesem nauczania – uczenia się języka polskiego jako obcego skupiała się, przez kilkadziesiąt lat poprzedzających tę fazę, na zagadnieniach metodycznych i określana była jako metodyka nauczania języka polskiego jako obcego [Miodunka 2016, 41]. Również neofilolodzy, jak często przywoływana przez autora M. Dakowska [2014, 33], uznają, że autonomizacja glottodydaktyki jako nauki nastąpiła wtedy, gdy zagadnienia metodyczne przestały być pierwszoplanowe, a stały się jednymi z wielu równoważnych elementów refleksji naukowej.

Zdaniem W.T. Miodunki glottodydaktyka polonistyczna jako dyscyplina naukowa „nie może się normalnie rozwijać w oderwaniu od glottodydaktyki ogólnej” [Miodunka 2016, 53]. Stwierdza ponadto, że polonistyczna glottodydaktyczna refleksja naukowa jest opóźniona w stosunku do glottodydaktyk innych języków; oprócz więc akcentowania niewątpliwych osiągnięć GP autor zwraca uwagę na jej braki [tamże, 56–57].

2.3. Bilans dorobku GP w zakresie określonych subdyscyplin

W rozdziałach 2. i 3. monografii W.T. Miodunka podsumowuje dorobek GP, koncentrując się w pierwszym z nich na jednej tylko subdyscyplinie – metodyce nauczania JPJO/2, a w kolejnym na wyróżnionych i zdefiniowanych wcześniej subdyscyplinach. Autor w uwagach ogólnych do rozdz. 2. zauważa, że

nie było dotąd tradycji podsumowywania dorobku [glottodydaktyki polonistycznej] z podziałem na poszczególne subdyscypliny. Można nawet powiedzieć, że świadomość istnienia tych subdziedzin jest *in statu nascendi*¹⁴ [tamże, 60].

Autor przewiduje w związku z tym, że „zaliczenie niektórych prac do danej subdyscypliny może zaskoczyć ich autorów, podobnie jak zaliczenie jednej pracy do kilku dyscyplin”. Ze względu na dużą liczbę opublikowanych prac autor podjął decyzję, by skupić się przede wszystkim na monografiach, kompendiach i pracach o charakterze ogólnym, podsumowujących dane zjawiska lub ukazujących je w świetle nowych teorii czy koncepcji, a pominąć te, w których przedstawiono indywidualne, często subiektywne doświadczenia autorów.¹⁵

¹⁴ Sądzę, że wśród glottodydaktyków polonistycznych bardzo dobrze zaznajomieni z teoriami glottodydaktycznymi, w tym także z istnieniem różnorodnych subdziedzin w jej obrębie, są wykładowcy prowadzący zajęcia na studiach i specjalnościach z zakresu nauczania JPJO/2, szczególnie ci odpowiedzialni za prowadzenie wykładu lub konwersatorium „Wstęp do glottodydaktyki”. Adepti prowadzonych obecnie studiów z zakresu GP mają więc już świadomość istnienia określonych subdziedzin i sposobów modelowania GP.

¹⁵ Krytyczną analizę korpusu 429 tekstów opublikowanych w tomach konferencyjnych Stowarzyszenia „Bristol” w latach 1996–2014 przeprowadzili

Dokonując w rozdziale 2. bilansu osiągnięć metodyki nauczania JPJO/2, autor ocenia różne gatunki prac: podręczniki, programy nauczania (w tym programy nauczania realiów i kultury), poradniki i przewodniki z zakresu metodyki i inne prace (opublikowane zwykle w formie książkowej). Poddaje oglądowi wszystkie najważniejsze prace opublikowane w ostatnich kilkudziesięciu, a szczególnie w ostatnich dwudziestu, latach, które wpłynęły na kształt obecnej refleksji metodycznej.¹⁶ W przedstawionym w rozdziale 2.8. podsumowaniu autor zwraca uwagę, że omówione przez niego główne metodyczne prace polonistyczne w znacznym stopniu usystematyzowały metodykę nauczania JPJO [tamże, 127–128], co, jego zdaniem, stoi w opozycji do uwagi W. Wilczyńskiej i A. Michońskiej-Stadnik [2010, 286] o jej „niesystematycznym charakterze i braku oparcia w badaniach własnych”.¹⁷ Według W.T. Miodunki ów zarzut może być jednak kierowany pod adresem prac publikowanych w tomach zbiorowych.¹⁸ Autor zwraca uwagę, że wpływ krajowego językoznawstwa polonistycznego na kształt kluczowych prac z zakresu metodyki nauczania JPJO był skromny, w dużo większym zakresie GP została uformowana przez prace badaczy światowych.¹⁹ Jest również przekonany, że współcześnie dorobek autorów polskich w zakresie GP w silnym stopniu oddziałuje na nauczanie polszczyzny poza granicami kraju, co sprawia, że „taka świadomość rodzi większą odpo-

P.E. Gębał i W.T. Miodunka [2016]. Zauważyli oni m.in., że w 15% badanych tekstów brak jest jakichkolwiek odwołań do literatury naukowej, a w większości znajdujemy jedynie odniesienia do prac standardowych, takich jak ESOKJ [Coste i in. 2003] czy przewodniki metodyczne, które trudno uznać za prace *stricte* naukowe. Autorzy uznali, że aż 35% materiału w badanym korpusie nie ma charakteru *stricte* glottodydaktycznego [tamże, 27] – odnieśli to stwierdzenie do tekstów, w których autorzy zajmowali się tematyką literaturoznawczą i kulturoznawczą (z tym poglądem oczywiście można dyskutować).

¹⁶ Nie jest możliwe, by do wszystkich z nich się odnieść w tym artykule, dlatego skoncentruję się przede wszystkim na wnioskach autora monografii.

¹⁷ Stwierdzenie wspomnianych autorek miało charakter ogólny, nie było oceną metodyki polonistycznej.

¹⁸ Autor w monografii zajmuje się szczegółowo jedynie artykułami o dużych walorach merytorycznych, co nie znaczy, że nie interesowała go tematyka prac publikowanych w specjalistycznych tomach zbiorowych. Przeprowadzona przez niego analiza 428 artykułów opublikowanych do 2014 r. w tomach pokonferencyjnych Stowarzyszenia „Bristol” pozwoliła mu stwierdzić, że aż 35% z nich ma charakter metodyczny (55% z nich dotyczy nauczania sprawności językowych, zagadnień kulturowych, programów i metod nauczania, 45% nauczania sytemu języka polskiego; dużą część prac cechuje mieszanie tematów) [Miodunka 2016, 129].

¹⁹ Autor w rozdziale 2. wskazał 17 autorów najważniejszych prac metodycznych i zauważył, że aż 8 z nich ma wykształcenie neofilologiczne [tamże, 129]; dotyczy to w szczególności wyjątkowo aktywnych naukowo badaczy z UJ. Nie można się więc dziwić, że GP jest tak silnie powiązana z glottodydaktyką innych języków.

wiedzialność za realizowane badania naukowe i prowadzoną działalność dydaktyczną” [tamże, 130].

Wynikiem przeprowadzonej w rozdziale 3. książki oceny dorobku w zakresie innych subdyscyplin GP²⁰ są kolejne wnioski autora monografii. Dokonuje on oglądu monografii naukowych, gramatyk pedagogicznych, słowników i artykułów, zwracając i tu uwagę na wyróżniające się prace o charakterze systematyzującym. Do największych osiągnięć ostatnich lat zaliczył on pojawienie się prac mieszczących się w ramach niszowych dotąd subdyscyplin GP: glottodydaktyki porównawczej (za najważniejszą z nich uznał pracę P. Gębała [2014]) oraz rozwijających problemy kształcenia nauczycieli języków obcych i JPJO/2, także w aspekcie porównawczym [Gębał 2013]. Zdaniem W.T. Miodunki

pedeutologia polonistyczna uzyskała widoczność, a dla studentów przygotowujących się do nauczania JPJO stała się wręcz najważniejszą subdyscypliną glottodydaktyki polonistycznej [Miodunka 2016, 247].

Zwrócił zarazem uwagę na wyjątkową rolę GP w zakresie: upowszechniania wiedzy o sytuacji polszczyzny i polonistyki w świecie, historii nauczania JPJO/2 i polityki językowej w zakresie promocji i nauczania polszczyzny w świecie. W uwagach kończących rozdz. 3. autor stwierdził dużą dysproporcję między dorobkiem prac należących do poszczególnych subdyscyplin GP; najmniejszym dotąd, zdaniem W.T. Miodunki, zainteresowaniem badaczy cieszyła się dziedzina określana jako preparacja materiałów glottodydaktycznych. Autor ma nadzieję, że

przedstawione [przez niego] subdyscypliny glottodydaktyki polonistycznej zachęcą przyszłych autorów do podejmowania tematów dotąd deficytowych, do uzupełniania luk istniejących w poszczególnych subdyscyplinach [tamże, 247–248].

2.4. Innowacje w GP

W.T. Miodunka jest badaczem, który rozwinął na gruncie GP, wywodzącą się z nauk o zarządzaniu, teorię innowacji [wcześniej m.in. w: Miodunka 2013]. Autor definiuje innowację w GP jako „ideę, produkt albo metodę, postrzegane jako nowe i świadome w celu wypełnienia jakiegoś braku lub poprawienia funkcjonowania jakiegoś procesu” [Miodunka 2016, 253]. Jego zdaniem pojawienie się innowacji jest ściśle powiązane z zapotrzebowaniem społecznym na nowe idee czy rozwiązania i jest wynikiem zmian w różnorodnych przestrzeniach życia społecznego. Prezentując innowacje występujące w GP, W.T. Miodunka wymienia następujące zjawiska:

²⁰ Zob. cytat z monografii W.T. Miodunki, przywołany w p. 2.2. niniejszego artykułu, w którym te subdyscypliny zostały wymienione.

- a) system certyfikacji JPJO – według autora jest to „innowacja przełomowa, o charakterze strategicznym, mająca wpływ na cały proces nauczania i uczenia się polszczyzny jako języka obcego” [tamże, 260];
- b) organizację procesu nauczania sprawności w postaci oddzielnych przedmiotów – innowacja ta została omówiona na przykładzie pomocy dydaktycznych do nauczania sprawności pisania po polsku;
- c) rozwój podejścia komunikacyjnego w nauczaniu JPJO – autor uznaje ją za „innowację metodyczną pod względem obiektu, wielką – jeśli chodzi o skalę zmian, kreatywną ze względu na stopień oryginalności i związaną pod względem stopnia złożoności” [tamże, 268]. Tę innowację datuje na połowę lat 80. zeszłego stulecia i łączy z pojawieniem się na rynku wydawniczym pierwszego podręcznika komunikacyjnego nauczania JPJO na poziomie średnio zaawansowanym [Martyniuk 1984] i z opracowaniem pierwszych inwentarzy funkcjonalno-pojęciowych [Martyniuk 1992]; zdarzenia te sprawiły, że podejście komunikacyjne upowszechniło się na gruncie GP, a komunikacyjne pomoce dydaktyczne – podręczniki, filmy edukacyjne, programy, platformy edukacyjne – są tworzone z powodzeniem także współcześnie;
- d) rozwój nauczania języka polskiego jako drugiego; autor ukazuje wiele przykładów na ewoluowanie glottodydaktyki polonistycznej w kierunku nauczania m.in. dzieci imigranckich w Polsce, dzieci i młodzieży polonijnej; rozważania ilustrowane są omówieniem opublikowanych w ostatnich kilkunastu latach podręczników przeznaczonych dla nowych adresatów, jak też monografii skupiających się na zagadnieniach związanych z JPJ2, w tym: odziedziczonym.

2.5. Periodyzacja rozwoju glottodydaktyki polonistycznej w latach 1950–2015

Rozpoczynając w rozdziale 5. monografii rozważania na temat periodyzacji GP, W.T. Miodunka nawiązuje do wypracowanej ponad 30 lat temu koncepcji J. Lewandowskiego [1985, 241–242] oraz do wizji periodyzacji nauczania języków obcych w Polsce zaprezentowanej 10 lat temu przez H. Komorowską [2007, 6]. Podstawą periodyzacji ewoluowania GP przedstawionej przez W.T. Miodunkę są „wydarzenia zachodzące wewnątrz procesu nauczania JPJO” [Miodunka 2016, 307]. Dostrzega on w rozwoju GP trzy fazy:

1950–1992: I faza, określana jako „językoznawstwo polonistyczne stosowane do nauczania cudzoziemców polszczyzny” [Miodunka 2016, 309]. W tym czasie zaczęło się rozwijać w wybranych krajowych ośrodkach uniwersyteckich systematyczne nauczanie cudzoziemców, a zatrudnieni w nich wykładowcy zaczęli tworzyć, dla celów praktycznych, pomoce dydaktyczne. Najpierw były to skromne skrypty uczelniane, których forma zaczęła w latach 90. ewoluować w kierunku profesjonalnie wydawanych podręczników. Zdaniem autora w większości prac przetwa-

rzano dla potrzeb kształcenia cudzoziemców językoznawczą wiedzę nabytą podczas studiów polonistycznych, co również zaczęło się zmieniać pod koniec tego okresu.

1993–2003: II faza, określana jako „kształtowanie się glottodydaktyki polonistycznej”, [gdyż]

wielu specjalistów związanych z nauczaniem JPJO uświadomiło sobie [wtedy] konieczność powiązania dydaktyki polszczyzny jako języka obcego z dydaktyką języków obcych, zwaną glottodydaktyką [tamże, 315].

Autor uważa, że jest to faza przejściowa – w tym okresie powstają zręby państwowego systemu poświadczania znajomości JPJO (od 2000 do 2003 roku trwały prace wstępne), opartego na europejskich standardach nauczania i testowania, trwa również intensywny proces integracji środowiska, głównie za sprawą powołanego w 1996 r. Stowarzyszenia „Bristol” i organizowanych przez nie międzynarodowych glottodydaktycznych konferencji naukowych. JPJO zaczyna być nauczany w prywatnych szkołach językowych, a podręczniki do nauczania JPJO są publikowane także poza wydawnictwami uniwersyteckimi.

Od roku 2004 do dziś: III faza, opisywana jako „glottodydaktyka polonistyczna oparta na standardach europejskich” [tamże, 322]. Zdaniem W.T. Miodunki w tej fazie stabilizują się tendencje obserwowane w poprzednim okresie – do GP przenika system nauczania języków obcych przedstawiony w ESOKJ [Coste i in. 2003] oraz w standardach opracowanych na potrzeby certyfikacji JPJO. Krzepnie rynek podręczników, rozwijają się polonistyczne specjalizacje, które kształcą przyszłych lektorów, środowisko glottodydaktyczne dalej się integruje. W tym czasie bardzo wielu specjalistów związanych z GP broni prace doktorskie i habilitacyjne. Usamodzielnienie się naukowe specjalistów znacznie wzmacnia GP. Jest to faza niezamknięta – autor nie jest przekonany, czy procesy integracyjne będą dalej tak silne. Rozpoczęta w 2015 r. decentralizacja systemu certyfikacji JPJO i zwiększająca się konkurencyjność między ośrodkami kształcącymi cudzoziemców może, choć nie musi, spowodować dezintegrację środowiska.

2.6. Perspektywy rozwoju GP

W kończącym monografię rozdziale 6. autor wylicza słabe i mocne strony GP [tamże, 338–342]. Najogólniej rzecz ujmując, autorowi przeszkadza to, że – mimo wyjątkowych osiągnięć specjalistów – GP nadal jest przestrzenią słabo rozpoznawalną i niedocenianą przez polityków, mających realny wpływ na kształtowanie rzeczywistości społecznej. Promocja polszczyzny za granicą nie jest konsekwentnie prowadzona, dotąd nie został również ustabilizowany status nauczyciela JPJO/2, a decydenci rzadko wsłuchują się w głosy specjalistów, często psując coś, co zostało z wielkim wysiłkiem zbudowane i oparte na naukowych podsta-

wach (jak system certyfikacji JPJO). Autor uważa także, że słabością GP jest zbyt mała aktywność naukowa glottodydaktyków zatrudnionych na etatach uczelnianych.

Do mocnych stron GP autor zalicza postępującą integrację polonistyki krajowej i zagranicznej, zwiększający się dorobek naukowy specjalistów, rozwój kształcenia przyszłych nauczycieli JPJO/2.

Określając w rozdz. 6.2. perspektywy rozwoju badań naukowych w zakresie GP, autor zwraca uwagę m.in. na konieczność tworzenia kompendiów wiedzy w zakresie poszczególnych subdyscyplin GP oraz prowadzenia tzw. badań podłużnych (rozciągniętych w czasie) nad akwizycją JPJO/2; ocenia także już zainicjowane projekty (czy ciągle pomysły) środowiskowe, jak serwis *JPJO. Przewodnik Bibliograficzny*, który ma powstać na Uniwersytecie Wrocławskim [zob. Zarzeczny 2014]. Omawiając w rozdziale 6.3. perspektywy rozwoju nauczania i uczenia się JPJO/2, autor kolejny raz nawiązuje do sytuacji polszczyzny używanej poza granicami kraju i apeluje, by w przyszłości szerzej zająć się ważnym społecznie problemem, którym jest konieczność umożliwienia młodym Polakom z rodzin imigranckich zachowania polszczyzny. W rozdziale zostały przedstawione ważne prace powstałe w środowisku krajowym i polonijnym, w których został podjęty problem polszczyzny w zagrożeniu [np. Laskowski 2009; Zechenter (red.) 2015].

O tym, do jakiego stopnia ważny dla W.T. Miodunki jest rozwój GP jako dyscypliny naukowej może świadczyć to, że uczynił ramą swojej monografii pracę G. Zarzyckiej [2016b], w której autorka zdefiniowała i opisała, na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w grupie trzech pokoleń specjalistów zajmujących się badaniem i nauczaniem JPJO, cechy wspólnoty dyskursywnej glottodydaktyków polonistycznych. Z badań tych wynika, że rdzeniem tej wspólnoty są glottodydaktycy o najwyższym statusie naukowym: „Ci najaktywniejsi transmitują kluczowe koncepcje metodyczne. Dzięki nim glottodydaktyka polonistyczna rozwija się” [Zarzycka 2016b, 31; Miodunka 2016, 258].

3. PODSUMOWANIE I DYSKUSJA

Podsumowując niniejsze, prowadzone na marginesie monografii W.T. Miodunki, rozważania o stanie współczesnej glottodydaktyki polonistycznej, pragnę zwrócić uwagę na budzącą wielkie uznanie orientację autora w zakresie zróżnicowanego dorobku badaczy reprezentujących różnorodne subdziedziny glottodydaktyki polonistycznej, ogólnej i innych glottodydaktyk szczegółowych. Ta cecha pozwoliła mu zdefiniować istotne dla tej dyscypliny pojęcia, dokonać obiektywnego oglądu zmian zachodzących w GP i uchwycić najważniejsze fazy jej rozwoju. Mówiąc metaforycznie, autor zajrzał w każdą z „szuflad” – subdziedzin GP i ocenił ich zawartość, nie tracąc przy tym szerokiego pola widzenia „całego mebla” –

szeroko rozumianej glottodydaktyki polonistycznej. Możemy jeszcze bardziej rozwijać tę metaforę – GP jawi się w koncepcji W.T. Miodunki jako „jeden z egzemplarzy” – glottodydaktyk szczegółowych, tworzących glottodydaktykę widzianą całościowo jako zbiór dydaktyk szczegółowych. Nie znam innej pracy metadydaktycznej tak mocno wiążącej GP z innymi, pokrewnymi przestrzeniami glottodydaktyki polskiej i światowej, a jednocześnie tak mocno podkreślającej jej specyfikę.

Przedstawiona przez autora wizja GP i jej rozwoju jest spójna, przekonująca i wiarygodna, gdyż autor oparł ją na wieloletnim oglądzie zjawisk zachodzących w środowisku, którego był najmocniejszym spoiwem. Autor monografii *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy* lubi, gdy się prowadzi z nim dyskurs, poniżej więc kilka moich spostrzeżeń i pytań, które zrodziły się podczas lektury jego pracy.

1. W przytoczonej w niniejszym artykule (zob. 2.2.) autorskiej definicji glottodydaktyki polonistycznej termin ów został przypisany jedynie działaniom badawczym; autor odnosi go do dyscypliny naukowej, pomijając praktykę nauczania. Nie jest to, jak się wydaje, pogląd zgodny z powszechnym, ani też z moim własnym, sposobem myślenia o GP jako zarówno dyscyplinie naukowej, jak i praktyce nauczania. W przeprowadzonych przeze mnie badaniach [Zarzycka 2016b] nie tylko naukowcy, ale także nauczyciele praktycy określali się (co prawda rzadziej niż to czynili ci pierwsi) jako glottodydaktycy polonistyczni. W tytule znanego podręcznika W. Pfeiffera [2001]: *Nauczanie języków obcych. Od praktyki do praktyki* znajdujemy ważną myśl, zgodnie z którą refleksja naukowa nad różnymi aspektami nauczania języków obcych (jak rozumiem: glottodydaktyka jako dyscyplina naukowa) czerpie (rodzi się) z praktyki (glottodydaktyki praktycznej), po to, by tę praktykę udoskonalić lub zmienić. Nie ma, moim zdaniem powodu, by – definiując kluczowy termin – odrywać (uniezależniać) model uczenia się – nauczania od modelu badania tego procesu.

2. W.T. Miodunka, P.E. Gębal i większość współczesnych teoretyków konsekwentnie umieszczają glottodydaktykę polonistyczną wśród glottodydaktyk innych języków współczesnych, traktując jako dyscyplinę neofilologiczną. Nie odrzucając zasadności tego twierdzenia, postawmy pytanie, czy można przyjąć inną perspektywę, przedstawiając osiągnięcia współczesnej glottodydaktyki polonistycznej? Sądzę, że w kolejnych pracach podsumowujących osiągnięcia GP trzeba pokusić się o ukazanie jej związków z szeroko rozumianymi dziedzinami humanistyki, takimi jak: socjologia, nauki o komunikacji, psychologia (szczególnie psycholingwistyka), medioznawstwo, kulturoznawstwo, pedagogika i rozstrzygnięcie, do jakiego stopnia w GP odbijają się najnowsze tendencje, które zarysowują się w tych dziedzinach. Szczególnie ważne – w sytuacji, gdy nauczanie JPJO przechyla się coraz bardziej w stronę nauczania JPJO/2 – wydaje się umiejscowienie GP wśród innych subdyscyplin polonistycz-

nych: językoznawstwa, literaturoznawstwa i kulturoznawstwa polonistycznego, dydaktyki języka polskiego i literatury polskiej. Nie do końca bowiem mogę się zgodzić z tezą, że języka odziedziczonego należy nauczać wyłącznie zgodnie z kanonami wypracowanymi w glottodydaktyce.

3. Pragnę poddać pod rozwagę wyodrębnienie wśród subdyscyplin GP również glottokulturoznawstwa polonistycznego; w monografii W.T. Miodunki rozważania na temat nauczania aspektów kulturowych zostały włączone do metodyki nauczania JPJO/2. Nie uważam tego za błąd, jednak znaczące osiągnięcia glottodydaktyków polonistycznych w zakresie badania związków między kulturą, językiem a nauczaniem JPJO/2 wskazywałyby na fakt znacznej autonomizacji tej akurat przestrzeni badawczej.²¹

4. Można postawić pytanie, który z najbardziej nośnych w ostatnich kilku latach polonistycznych tematów glottodydaktycznych zagości na dłużej w rozważaniach badaczy. Czy będzie to: nauczanie polszczyzny określanej jako *język drugi, język emigracji polskiej / odmiana polonijna polszczyzny* [Dubisz 2015, 7–17; Sękowska 2010; Jędryka 2012], *język odziedziczony* [Lipińska, Seretny 2012; 2016; Lipińska, Seretny, Turek 2016; Libura, Żurek 2016]? Można przewidywać, że odnotowane przez W.T. Miodunkę zjawiska, które zarysowały się w ostatniej fazie rozwoju GP, będą dominowały przez co najmniej kilka kolejnych lat. Ważną tendencją, którą obserwuje się zarówno w GP, jak i w glottodydaktykach innych języków, jest coraz większe zainteresowanie glottodydaktyków polonistycznych nauczaniem i badaniem specjalistycznych odmian języków [Zarzycka, Biernacka (red.) 2016]. Należy się spodziewać, że ów trend ulegnie wzmocnieniu w kolejnych latach.

5. W podsumowaniu autor monografii wypowiadał się na temat prac, które powinny zostać napisane oraz o „wartych podjęcia” tematach badawczych. Myślę, że ważnym zadaniem dla współczesnych badaczy powinno być określenie miejsca GP w europejskiej polityce językowej, chociażby poprzez „zmierzenie” udziału specjalistów z tej dziedziny w międzynarodowych edukacyjnych projektach i instytucjach międzynarodowych czy grantach naukowych. Konieczne wydaje się także nowe spojrzenie na problemy lingwistyki glottodydaktycznej. W ostatnich latach refleksje lingwistyczne zostały przez glottodydaktyków polonistycznych zepchnięte na dalszy plan, a przecież konieczne jest przemyślenie na nowo sposobów przetwarzania na język GP określonych zagadnień ję-

²¹ Termin *glottokulturoznawstwo polonistyczne* upowszechniany jest przede wszystkim przez praktyków i zarazem badaczy związanych z Centrum Języka Polskiego i Kultury Polskiej dla Cudzoziemców „Polonicum” Uniwersytetu Warszawskiego. W tym ośrodku najczęściej organizowane są konferencje poświęcone wyłącznie kulturze w nauczaniu JPJO [zob. Garncarek, Kajak, Zieniewicz (red.) 2010; Garncarek, Kajak (red.) 2012], na co mają wpływ indywidualne zainteresowania badawcze wykładowców związanych z „Polonicum”, takich jak: P. Garncarek [2006], A. Zieniewicz, P. Kajak, M. Jelonkiewicz, A. Rabczuk.

zykowych opracowanych w ostatnich latach na gruncie etnolingwistyki, kognitywistyki, pragmatyki językowej, analizy dyskursu, tekstologii czy ekolingwistyki. Istotnym i pilnym zadaniem wydaje także dalsze badanie cech glottodydaktycznej wspólnoty dyskursywnej. Ciągłe brakuje prac o charakterze metadyskursywnym – monografia W.T. Miodunki z pewnością otworzyła glottodydaktykę polonistyczną na poważną dyskusję o niej samej.

Bibliografia

- M. Cieński, 2014, *Czterdziestolecie Szkoły Języka Polskiego i Kultury dla Cudzoziemców* [w:] A. Dąbrowska, U. Dobesz (red.), 2014, *40 lat wrocławskiej glottodydaktyki polonistycznej. Teoria i praktyka*, Wrocław, s. 13–16.
- A. Dąbrowska, W. Miodunka, A. Pawłowski, 2012, *Wyzwania polskiej polityki językowej za granicą: kontekst, cele, środki i grupy odbiorcze*, Warszawa.
- A. Dąbrowska, U. Dobesz (red.), 2014, *40 lat wrocławskiej glottodydaktyki polonistycznej. Teoria i praktyka*, Wrocław.
- S. Dubisz, 2015, „Dwadzieścia lat później” – język polski poza granicami kraju – historia badań i ich perspektywy, „Poradnik Językowy” z. 8, s. 7–17.
- M. Dakowska, 2014, *O rozwoju dydaktyki języków obcych jako dyscypliny naukowej*, Warszawa.
- [ESOKJ] D. Coste, B. North, J. Sheils, J. Trim, 2003, *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Warszawa.
- D. Gałyga, 2015, *Skuteczność nauczania cudzoziemców języka polskiego na przykładzie działalności Instytutu Polonijnego Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1996–2004*, Kraków.
- P. Garncarek, 2006, *Przestrzeń kulturowa w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Warszawa.
- P. Garncarek, P. Kajak, A. Zieniewicz (red.), 2010, *Kanon kultury w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Warszawa.
- P. Garncarek, P. Kajak (red.), 2012, *Kultura popularna w nauczaniu języka polskiego jako obcego*, Warszawa.
- P.E. Gębał, 2014, *Krakowska szkoła glottodydaktyki porównawczej na tle rozwoju glottodydaktyki ogólnej i polonistycznej*, Kraków.
- P.E. Gębał, 2013, *Modele kształcenia nauczycieli języków obcych w Polsce i w Niemczech. W stronę glottodydaktyki porównawczej*, Kraków.
- P.E. Gębał, W.T. Miodunka, 2016, *Współczesne tendencje rozwoju glottodydaktyki europejskiej w dorobku glottodydaktyki polonistycznej (na podstawie materiałów konferencji Stowarzyszenia „Bristol”* [w:] W. Próchniak, M. Smoleń-Wawrzusiszyn (red.), *Nauczanie języka polskiego jako obcego. Tradycje i innowacje*, Lublin, s. 15–36.
- K. Jędryka, 2012, *Język polski w polonijnej szkole. Na przykładzie badań przeprowadzonych w Clark – New Jersey, USA*, Warszawa.
- H. Komorowska, 2007, *Metodyka nauczania języków obcych w Polsce (1957–2007). 50 lat czasopisma „Języki Obce w Szkole” z wyborem tekstów z lat 1957–2007*, Warszawa.

- R. Laskowski, 2009, *Język w zagrożeniu. Przystawianie języka polskiego w warunkach polsko-szwedzkiego bilingwizmu*, Kraków.
- J. Lewandowski (red.), 1980, *Metodyka nauczania języka polskiego jako obcego. Wybór artykułów*, Warszawa.
- J. Lewandowski, 1985, *Nauczanie języka polskiego cudzoziemców w Polsce. Monografia glottodydaktyczna*, Warszawa.
- A. Libura, A. Żurek, 2016, *Erozja dopełniacza w polskim języku odziedziczonym*, „Poradnik Językowy” z. 2, s. 38–49.
- E. Lipińska, A. Seretny, 2012, *Między językiem ojczystym a obcym. Nauczanie i uczenie się języka odziedziczonego na przykładzie szkolnictwa polonijnego w Chicago*, Kraków.
- E. Lipińska, A. Seretny, 2016, *Język odziedziczony – polszczyzna pokoleń polonijnych*, „Poradnik Językowy” z. 10, s. 45–61.
- E. Lipińska, A. Seretny, P. Turek, 2016, *Ta sama lecz nie taka sama polszczyzna Polaków z zagranicy, cudzoziemców i rodzimych użytkowników języka*, „Poradnik Językowy” z. 2, s. 7–20.
- W. Martyniuk, 1984, *„Mów do mnie jeszcze!”*. Podręcznik języka polskiego dla średnio zaawansowanych, Kraków.
- W. Martyniuk, 1992, *Inwentarz intencjonalno-pojeciowy i tematyczny do nauczania języka polskiego jako obcego [w:] W.T. Miodunka (red.), Język polski jako obcy. Programy nauczania na tle badań współczesnej polszczyzny*, Kraków, s. 157–174.
- J. Mazur, A. Dunin-Dudkowska, A. Małycka, K. Sobstyl (red.), 2011, *W służbie języka i kultury. Jubileusz XX-lecia Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS*, Lublin.
- W.T. Miodunka, 2013, *Innowacje w glottodydaktyce polonistycznej [w:] J. Mazur, A. Dunin-Dudkowska, A. Małycka (red.), Glottodydaktyka polonistyczna w obliczu dynamiki zmian językowo-kulturowych i potrzeb społecznych*, t. I, Lublin, s. 681–710.
- W.T. Miodunka, 2016, *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy*, Kraków.
- W.T. Miodunka, J. Rokicki (red.), 1999, *Oswajanie chrząszcza w trzcinie czyli o kształceniu cudzoziemców w Instytucie Polonijnym Uniwersytetu Jagiellońskiego*, Kraków.
- W. Pfeiffer, 2001, *Nauka języków obcych. Od praktyki do praktyki*, Poznań.
- G. Przechodzka, 2016, *Integracja środowiska glottodydaktyki polonistycznej na przykładzie prac Zespołu Autorów Zadań i Egzaminatorów [w:] I. Janowska, P.T. Gębał (red.), O lepsze jutro studiów polonistycznych. Glottodydaktyka polonistyczna dziś*, „Biblioteka LingVariów. Glottodydaktyka” t. XV, Kraków, s. 35–46.
- E. Rogozińska, M. Skura, A. Piasecka (red.), 2006, *Na chwałę i pożytek nasz wzajemny. Złoty jubileusz Polonicum*, Warszawa.
- E. Sękowska, 2010, *Język emigracji polskiej w świecie. Bilans i perspektywy badawcze*, Kraków.
- D. Wielkiewicz, 2008, *Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1952–2002*, „Acta Universitatis Lodzianis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 15, Łódź.

- W. Wilczyńska, A. Michońska-Stadnik, 2010, *Metodologia badań w glottodydaktyce. Wprowadzenie*, Kraków.
- G. Zarzeczny, 2014, *JPJO: Przewodnik bibliograficzny – baza danych glottodydaktyki polonistycznej* [w:] A. Dąbrowska, U. Dobesz (red.), *40 lat wrocławskiej glottodydaktyki polonistycznej. Teoria i praktyka*, Wrocław, s. 373–408.
- G. Zarzycka, G. Rudziński (red.), 2010, *Teksty i podteksty w nauczaniu języka polskiego jako obcego – 2. Jubileusz 50-lecia Studium Języka Polskiego dla Cudzoziemców UŁ*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” 17, Łódź.
- G. Zarzycka, 2016a, *Wpływ egzaminów certyfikatowych z języka polskiego jako obcego na status polszczyzny w świecie oraz na zmiany w glottodydaktyce polonistycznej*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN” t. LXII, s. 215–227.
- G. Zarzycka, 2016b, *O wspólnocie dyskursywnej glottodydaktyków polonistycznych* [w:] I. Janowska, P.T.Gębal (red.), *O lepsze jutro studiów polonistycznych. Glottodydaktyka polonistyczna dziś*, „Biblioteka LingVariów. Glottodydaktyka” t. 15, Kraków, s. 15–34.
- G. Zarzycka, M. Biernacka, 2016, *Specjalistyczne odmiany języka – 1. Koncepcje badawcze i praktyka glottodydaktyczna*, „Acta Universitatis Lodziensis. Kształcenie Polonistyczne Cudzoziemców” nr 23.
- K. Zechenter, 2015, *Po polsku na Wyspach. Poradnik dla rodziców i dzieci dwujęzycznych*, Londyn.

Źródła internetowe

- Raport o studentach cudzoziemcach w Polsce w roku 2005/16*, Baza edukacyjna „Perspektywy”, http://www.perspektywy.pl/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=2899:w-polsce-studiuje-57-119-studentow-zagranicznych-ze-157-krajow&catid=22&Itemid=119 [dostęp: maj 2017].
- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2016*, <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-rzeczypospolitej-polskiej-2016,2,16.html> [dostęp: maj 2017].
- Ustawa z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy o języku polskim oraz ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych*, [dziennikustaw.gov.pl/du/2015/1132/1](http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/du/2015/1132/1)

Polish glottodidactics in the development process.

Discussions in the context of a monograph by Władysław T. Miodunka

Summary

Part 1 of the paper presents Polish glottodidactics (PG) as a practical field and a scientific discipline and points to its current position in academic education, Polish language policy, and the humanities. Part 2 discusses the theses of the academic monograph by Władysław T. Miodunka: *Glottodydaktyka polonistyczna. Pochodzenie – stan obecny – perspektywy* (*Polish glottodidactics. Origin – the present state – prospects*) (Księgarnia Akademicka, Kraków 2016), which the author of this paper considers the most important summary of

the achievements of the contemporary PG in the history. In the individual chapters of the monograph, W.T. Miodunka focuses on: defining PG, seen as a scientific discipline, identifying its subdisciplines, and enumerating the major accomplishments of the researchers working within each of them. In the presented study, the author illustrates the evolution of PG from the viewpoint of pedagogical innovations, demonstrates his own vision of periodisation and prospects for its development. Part 3 of the paper argues with some of the theses from the monograph.

Trans. Monika Czarnecka